

Huvudman

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB
Organisationsnummer 559165-8975
emma.schneider@montessorisverige.se

Ärendet

Tillsyn av Vallentuna internationella montessoriskola i Vallentuna kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 6 februari 2025

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att senast **onsdag den 10 september 2025** ha vidtagit nedan angiven åtgärd avseende bristen rörande betygsättning. Den vidtagna åtgärden ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Montessori förskolor och skolor i Sverige AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB ska vidta följande åtgärd

Betygsättning

1. Se till att rektorn organiserar och fördelar arbetet med undervisning, bedömning och betygsättning på ett sådant sätt att lärare på skolan inte kan besluta om betyg för någon närstående elev. I detta ingår att rektorn ser till att en lärare inte undervisar någon närstående elev i de årskurser där betyg sätts. Huvudmannen ska redovisa åtgärden senast den 10 september 2025 genom att till Skolinspektionen skriftligen ange hur rektorn organiserar och fördelar arbetet med undervisning, bedömning och betygsättning utifrån regeringsformens krav på opartiskhet och saklighet (2 kap. 10 § och 3 kap. 14 och 16 §§ skollagen samt 1 kap. 9 § regeringsformen [1974:152]).

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2022:9712) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen genomförde våren 2023 en tillsyn av Vallentuna internationella montessoriskola som är en F-6 skola i Vallentuna kommun. Skolinspektionen beslutade den 4 december 2023 att förelägga Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande områdena lärare, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd, betygsättning och arbetet mot kränkande behandling.

I uppföljningsbeslut den 13 november 2024 bedömde Skolinspektionen att alla brister var avhjälpna. Vid uppföljningen framkom dock uppgifter som föranledde Skolinspektionen att förelägga Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att vidta åtgärder för att avhjälpa en ny brist inom området betygsättning och redovisa dessa senast den 20 december 2024.

Skolinspektionen fattade ett uppföljningsbeslut den 6 februari 2025 i vilket Skolinspektionen bedömde att bristen inom området betygsättning inte var avhjälpn. Skolinspektionen förelade Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB har den 9 april 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet. Huvudmannen har inkommit med en komplettering den 20 maj 2025.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Montessori förskolor och skolor i Sverige AB har följt föreläggandet samt om den påtalade bristen har avhjälpits.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 6 februari 2025 bedömde Skolinspektionen att det fortsatt fanns brister inom området betygsättning. Detta då det av utredningen framgick att en lärare som var släkt med en elev skulle sätta betyg för eleven tillsammans med en annan legitimerad lärare.

Av huvudmannens redovisning framgår att skolans skriftliga rutiner gällande betyg och betygssättning har förtydligats enligt följande. I första hand har huvudmannen säkerställt att rektorn organiserar undervisningen så att jävssituationer överhuvudtaget inte uppstår. Om detta inte är möjligt inom den egna skolenheten ska huvudmannen undersöka möjligheten att tillfälligt byta lärares arbetsställe, under det läsår betyg ska sättas, för att undvika jävssituationer. Vidare uppger huvudmannen att om inga av ovanstående åtgärder är genomförbara ska rektorn organisera så att en legitimerad, och om möjligt ämnesbehörig lärare, som inte är jävig tar över det formella ansvaret för den enskilda elevens undervisning. Det innebär att den icke jäviga läraren ska vara delaktig i undervisningen och ansvarig för uppföljning och bedömning av den aktuella elevens prestationer. Den icke jäviga läraren gör enskilt en bedömning av elevens kunskapsnivå och sätter betyg.

Av komplettering inkommen den 20 maj framgår bland annat att med det formella ansvaret avses att den icke jäviga läraren är ansvarig för bedömning och betygsättning av eleven. Den icke jäviga läraren måste därför vara delaktig i både upplägget av undervisningen, i delar av utförandet av undervisningen och vid flertalet bedömningssituationer samt vid betygssättningen. Den icke jäviga läraren får ansvara för planeringen av undervisningen och så långt det är möjligt delta i de moment där den aktuella eleven redovisar sina kunskaper men inte vara den som genomför all undervisning praktiskt.

Rättslig reglering med mera

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskoleklass, grundskola och fritidshem (2 kap. 5 § skollagen).

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 § skollagen).

Av förarbetena framgår att besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller elevernas fördelning på klasser eller grupper (prop. 2009/10:165 s. 648).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Av förarbetena framgår att syftet med denna bestämmelse är att särskilt markera rektorns ansvar för en likvärdig och rättvis betygsättning (prop. 2009/10:165 s. 667).

Betyg ska sättas i grundskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen (10 kap. 15 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad (3 kap. 16 § skollagen). Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog (6 kap. 10 § skolförordningen [2011:185]).

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen).

Förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt kommuner. Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, får ett överlämnande göras endast med stöd av lag (12 kap. 4 § regeringsformen).

Enligt 29 kap. 10 § skollagen ska en enskild huvudman i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpa vissa angivna bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900). Däribland förvaltningslagens bestämmelser om jäv. Detta gäller dock inte vid betygsättning.

Den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning (16 § 1 stycket 1 punkten förvaltningslagen).

Av förarbetena till lag om ändring av 1 kap. 9 § regeringsformen framgår bland annat att objektivitetskravet även gäller privaträttsliga subjekt när de fullgör förvaltningsuppgifter som har överlämnats till dem (prop. 2009/10:80 s. 247).

Högsta domstolen har uttalat att när det gäller innebörden av grundlagens krav på opartiskhet kommer de till uttryck i förvaltningslagens bestämmelser om jäv och det är naturligt att söka ledning i dessa principer även om de inte är direkt tillämpliga (NJA 1995 s. 11).

Justitieombudsmannen (JO) har uttalat att redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iakttas är tillräcklig för att ett handlande ska kunna anses strida mot 1 kap. 9 § regeringsformen (JO:s beslut den 21 november 2023, dnr 2084-2023).

JO har i ett annat beslut riktat kritik mot en rektor vid en skola med offentlig huvudman som låtit en lärare betygsätta sin dotter och konstaterade att släktförhållandet var en jävsgrundande omständighet. JO ansåg att rektorn borde ha organiserat arbetet på ett sådant sätt att denna jävssituation inte uppstod (JO:s beslut den 11 mars 2024, dnr 2519-2023).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det fortsatt finns brister i arbetet med betygsättning på skolan. Av utredningen framgår att det kan bli aktuellt att en lärare som är släkt med en elev fortsatt kan komma att undervisa eleven tillsammans med en annan icke jävig lärare. Huvudmannen har redogjort för att den icke jäviga läraren enskilt ska göra en bedömning av elevens kunskapsnivå och sätta betyg. Skolinspektionen bedömer dock att det framgår av utredningen att det i sådana fall finns ett i förväg bestämt upplägg där den jäviga läraren och den icke jäviga läraren gemensamt bedriver undervisning i ett ämne. Det innebär att båda lärarna tillsammans ska sätta betyg på eleven då det framgår av skollagen att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Följaktligen bedömer Skolinspektionen att den icke jäviga läraren inte enskilt kan besluta om elevens betyg.

Av skollagen och regeringsformen följer att lärare vid fristående skolor omfattas av bestämmelsen i regeringsformen om att iakttä opartiskhet och saklighet (objektivitetsprincipen) vid betygsättning eftersom det är en form av myndighetsutövning. Innebörden av principen är att den som fattar beslut inte ska ta ovidkommande hänsyn, det vill säga väga in faktorer som den berördas identitet eller annat som inte föreskrivits i lag vid själva myndighetsutövningen. Av JO:s praxis framgår att det är tillräckligt att det finns en risk att andra kan uppfatta myndighetsutövaren som osaklig och partisk för att handlandet ska aktualisera bestämmelsen. Det framgår också av JO:s praxis att rektorn på en skola har ett ansvar för att se till att skolan har organiserat arbetet på ett sådant sätt att en jävssituation på grund av att lärare sätter betyg för sitt eget barn inte uppstår.

Högsta domstolen har slagit fast att grundlagskravet på opartiskhet kommer till uttryck i förvaltningslagens bestämmelser om jäv. Därmed är det naturligt att söka ledning i till exempel regeln om närståendejäv i förvaltningslagen, även fast bestämmelsen inte är direkt tillämplig vid betygsättning i skola med enskild huvudman. Bestämmelsen konkretiserar objektivitetsprincipen i den meningen att den explicit reglerar situationen

när en närstående fattar beslut som innebär myndighetsutövning gentemot sitt eget barn. Mot bakgrund av detta är det en brist att en lärare som är släkt med en elev fortsatt kan komma att sätta betyg för en sådan elev. Om en lärare sätter betyg för en elev som den är släkt med agerar den inte opartiskt vid myndighetsutövningen eftersom det finns en risk att det uppfattas av andra som att lärarens och elevens släktskap har betydelse för vilka betyg som sätts.

Rektorn behöver organisera arbetet på ett sådant sätt att lärare inte sätter betyg för elever som läraren är släkt med. Rektorn behöver se till att betygsättningen på skolan sker opartiskt, likvärdigt och rättvist oavsett vilka elever som går på skolan från tid till annan. Av skollagen och förarbetena till denna framgår att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Dessa beslut kan handla om personalens ansvarsområden, schemaläggningen på skolan eller elevernas fördelning på klasser och grupper kopplat till reglerna om bedömning och betyg för att skolan ska uppnå en likvärdig och rättvis betygsättning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Montessori förskolor och skolor i Sverige AB:s verksamhet vid Vallentuna internationella montessoriskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller betygsättning. Det finns därför skäl att förelägga Montessori förskolor och skolor i Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Beslutet har fattats av utredaren Anna Malmenfelt.

Utredaren Fanny Stenberg har varit föredragande i ärendet.